

København

Festlig — Folkelig — Fornøylelig

me på besøk. Det vekker måtelig interesse, derimot er det ko for å sikre billetter til «Nituouche» som skal ha premiere etter påske med Marguerite Viby og Susse Wold.

Frascati på Rådhuspladsen er solgt, mens vår hjemlige Frascati forlenger livet ved å gå over til trønderne. Både Rosenborg og Müller blir sterkere og sterkere.

På Stroget er det farveglade alpeuer og kirsebær til pynt og til å spise.

«Jesus Christ Superstar» på siste verset. «Manurka på sengekanten» har fått en avlegger:

Hva folk snakker om i København akkurat nå? Man snakker ikke, man nyder Mallorca-varmer.

Det spirer og gror i haver og parker; blåveis og krokus og gullglimt. Lerken jubler høyt i sky, og Ørsted-parken er hvit — ikke av sne, men av nikkende sneklodder.

Så det går an å være i København selv om Tivoli er stengt og Dyrehavsbakken ligger i dvale og dyrene i Zoo er innendørs.

Men selvsagt er det tull å si at det ikke snakkes i vårt kjære sosterland. Det snakkes om stats-

«Rektor på sengekanten» og tilstrømmingen er enorm, til tross for at kritikerne sier at på sengekanten er et dødsleie. For dansk film.

Joda, danskene er vittige og slagferdige. Dagens replikk har tegneren Hans Bendix som sier at «Beskjedenhet er en død».

Denne død skal ikke vederfares vår norske ambassadør i København, Arne Skaug. Han fortsetter den kurs han stakk ut som vår mann i London, nemlig med å holde åpent hus for næringslivets menn og kvinner, såvel som for kulturens fanebærere og junkere.

Denne aften var det kulturtoppene som spiste seg gjennom en nordisk meny: gravlaks og Jansons frestelse, rensdyr og bjørnekjøtt.

Ingegerd Skaug var det blonde midtpunkt i kretsen av lyse hoder (intellektuelle måner).

Kulturminister Niels Matthiasen talte varmt om dansk kulturliv og kunst og kultur ut til

provinser. Chr. Christensen snakket om Morgenbladet. Per Monsen om Arne Skaug og Arne Skaug om Per Monsen.

Kort sagt, alle fikk sagt sitt. Også om EF og avstemning og frihandelsavtaler. Her svingte den danske utenriksminister K. B. Andersen seg til de store høyder under heftig lyd fra Politikkens og TV's menn og kvinner.

Men etterpå var det dans. Og her viste det seg at motstandere og tilhengere fant hverandre i felles rytme.

Folk skulle danse litt mer.

Man tripper på Stroget i tynne sko og gleder seg over at den norske kronen er sterk valuta. Faller i staver foran Winblads orientalske kvinner i keramikk, og i lettsindige drømmer i antikvariatene i Flolstrædet.

Om sider inntar man sin «Eventyrplate» på en ydmyk liten kafé i Latinerkvarteret, og overrasker seg selv ved å drikke snaps for det magiske norske klokkeslett.

På sin ubekymrede ferd har man observert en brannull plakat som forteller at «Jesusvekkelsen» er kommet til København. Denne aften er det fullt Gods-pel-night ombord i den berømte hotellbåten «St. Lawrence» som ligger lige ud og helt ned i retning Hovedbanegården.

Man droesjer kveldstid til den forblåste havn som får en til å tenke på fransk film med Jean Gabin i sixpence og oppslått frakkekrave. Ved landgangen blir man mottatt av en jovial mannsperson som ønsker velkommen — på svensk.

Folk strømmer til og blir tilbudt kaffe å en krone koppen fra kjempstore misjonskjeler. Podiet er rigget til med elektronisk orgel og røde spotlights. Motet kan begynne.

Seks herrer og to damer (alder 40-60 år) spiller opp på trekkspill (to-raders), gitar og nevnte orgel. Raske pop-melodier og en enkel, enkel tekst: «Jesus han er her» gjentas og gjentas. Likeledes «Den hellige ånd er ild». Sangene har ingen annen tekst.

Så tales det, og forkynnelsen er også enkel. Man innbys til å

møte Jesus. Med andre ord, intet oppsiktsvekkende. Det er det samme som forkynnes i alle frikirkelige forsamlinger.

Så skal der bes. Og man ber for syke og syndere. Og ikke nok med det. Man bønhører seg selv med det samme. En mann er innlagt på sykehus. «Vi ber for ham, og han er frisk i denne stund».

Neste predikant er klar og grei. Men så sier han plutselig med løftet hode: Den hellige ånd forteller meg at en her i salen plaget av synd og sitt mavesår. Du er frelst og fri for synd og mavesår i dette øyeblikk. Motet fortsetter, men man synes dette får klare seg.

En Lillebil kjører en til landsbyen i Lorry hvor mottoet lyder: Festlig, Folkelig, Fornøylelig.

Man geleides inn i en innendørs landsby hvor 700 mennesker har det trangere, men hyggeligere, enn de berømte sardiner i boks.

Selv har man et gullbrudepar i ryggen og Smedlaugets årsmøte med damer til høyre. Brudeparet med venner til venstre hvor det går unna med frityrstekt fisk og fleskesteg og is og kaffe med grønne likør.

Orkesteret spiller utstoppelig. Det er stort artistprogram hvor folk står på maven til hverandre, jonglerer med tallerkner og henger ned fra taket med damen i tennene.

Og vi danser til «Bei mir bist du schön» med to tromboner og

Av Ric Bistrup
Tegninger: Ulf Aas

syngedame i lårkort. Det er allsang med «Vi seller oppad — nedad åen» og stemningen er skyhøy dansk. Man kommer uvilkårlig til å tenke på Idræts-parken en søndag med landskamp mellom Danmark og arvefienden Sverige. Det er her, og i Lorry, at man moter det danske Danmark.

Søndag i København er ferkt bakverk og trykksvertedufte aviser.

Det gir en egen luksusfølelse å ligge i bløte dyner og spise kaloristrende wienerbrød og studere hva som foregår i dronning Margrethes by.

Danske greier å strekke morgenmadden til stor dansk frokost ved 12.30-tiden. Men den norske samvittigheten kan ikke toyes så langt. Noe må man gjøre, bevegelse, innsats.

Det blir museer.

Forst Glyptotheket som til alt overmål også har stor orkidéutstilling. Så over til Statens

museum i Østre anlegg med stor minneutstilling over den franske maler Poliakoff. Det flagges fransk foran inngangen og i parken er det skjønn skulpturer. Sneklodder nikker på hodene små, og gule blomster leker gjemsel under spridende busker.

En bringebred vaktmann i farveglad uniform fra slaget ved Waterloo ønsker en velkommen. Han åpner døren med et smilende bukk, og sier ganske enkelt: Velkommen hit. Forekommer sånt andre steder i verden?

Poliakoff på alle vegger. Tunge former i farver som står markert mot hverandre. Pariser-skolens mester er en sann mester både når det gjelder farve og form.

Det er oppsiktsvekkende mange mennesker i museet. Vår hjemlige Hans Jacob Ustvedt intenet opp tatt av Poliakoff. Unge som holder hverandre i hendene og ser mer på hverandre enn på maleriene. Gamle herrer som tar to skritt frem og ett tilbake.

Moderne som hysjer på barn som snakker for høyt. Hvem var det forresten som sa at det er så

stille i kunstsaler at en skulle tro maleriene lå for døden.

For utadgående, med lunchen i neseboert, kommer man uforvarende inn i en sal og er plutselig på hjemmebane: Karsten og Munch! Karsten med et fiende, syngende overmodig selvportrett fra Stroget og en korsetfelse mer talende og forkynnende enn en hel evangeliebok.

Munch med slitne arbeidere i blå formasjon og en «døds-kamp» som får en til å fornemme lukten av sykvevelse.

Man setter seg — og blir sittende i taknemlighet for hva store kunstnere makter å gi mennesker. Museer er jo ikke for døde ting. Museer er for levende mennesker som gjør kunstverkene levende.

Utenfor er det sprakende vår med blåveisblå himmel. Og man griper seg selv i humrende å tenke på Nyhavns Rose, Den rode Pimpernel, som uttaler at vårformidlinger er det hun må simulere hele året rundt.

Øst-européerne får nå besøke hverandre

Av Stein Savik

Wien i mars
A se seg om utenfor sitt lands grenser er de fleste polakkers høyeste ønske. Det fremgår av en offisiell meningsmåling, som viste at 83 pst. av dem som ble spurt «har et udekket behov for å reise til utlandet» — for å bruke den formulering som ble anvendt i undersøkelsen, Ukeavisen Polityka, som gjengav meningsmålingens resultat i en artikkel, tilføyet for egen regning at «behovet for å krysse grensene uten hindringer er blitt stadig sterkere, og det øker fremdeles».

Det var selvfølgelig ikke uten en spesiell grunn at Polityka, som forøvrig hører til de mest frittalende publikasjoner i Polen, bragte det ellers omfintlige tema reisefrihet på bane. I begejstrede vendinger skildret en av avisens medarbeidere, Jerzy Urban, en nyhet på området: Siden begynnelsen av januar i år har de to sosialistiske naboland Polen og Øst-Tyskland holdt sine grenser åpne for gjensidig turisttrafikk med et minimum av formaliteter. En lignende avtale trådte litt senere i kraft mellom DDR og Tsjekkoslovakia, og i april skal også grenseboomene mellom Polen og Tsjekkoslovakia heves for den helt store turiststrømmen.

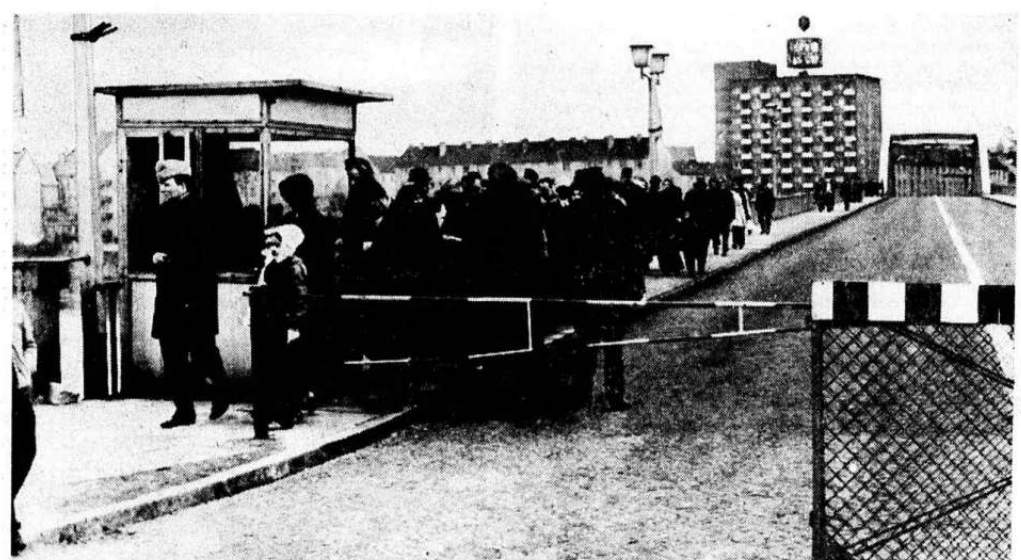
De første tallene var helt overveldende, og kunne bare bekrefte riktigheten av den nevnte meningsmåling. Bare i løpet av fire dager i januar reiste 10 000 polakker inn i DDR, og 90 000

øst-tyskere krysset grensen mot Polen. Frem til midten av mars steg tallene til henholdsvis 650 000 og 850 000. De ga bud om at turisttrafikken mellom de to land i år vil bli mangedoblet i forhold til 1971. 45 000 mennesker passerte grensen mellom DDR og Tsjekkoslovakia på to dager, og det etter alt å

domme uten at tsjekkerne fikk de samme reiselettelsener som øst-tyskerne.

Det er neppe tvil om at den frie reisefrikken mellom de kommunistiske naboland i størst mulig utstrekning skal ta brodden av de fleste øst-européeres uopplytte ønske om å reise i vestlig retning. Men selv innenfor sitt begrensede område er avtalene mellom Polen, DDR og Tsjekkoslovakia et stort fremskritt. Tidligere måtte f. eks. en polsk borger både ha gyldig pass og visum «visumtvangen mellom flere øst-stater ble avskaffet i 1967), eller legitimasjonskort med en utreiseattest for å reise til Ost-Tyskland. Valutarestriksjoner og en ugunstig innvekslingskurs holdt dessuten reiselysten i tomme (i hele 1971 var f. eks. bare 160 000 polakker i DDR). Nå er et identitetskort tilstrekkelig, sammen med et enkelt skjema som må stemples på grensen. Valuta kan vekstes inn «til normalt personlig behov», og kursen for polske zloty er forbedret i forhold til øst-mark. Lignende lettelsener er innført for DDR-borgerne, øst-blokkens rikeste og mest reiselystne turister (det siste må for en stor del føres tilbake til at øst-tyskernes reisefrihet mot vest er mest begrenset).

Øst-tyskerne nølte heller ikke med å strømme inn i de nærmeste tsjekkoslovakiske byer da grensen ble åpnet i midten av januar. Særlig viste det verdenskjente kur- og feriested Karlovy Vary (Karlsbad) seg å være et ettertraktet mål. Det synes imidlertid å være tvilsomt om tsjekkoslovakerne nyder de samme friheter. Da den nye avtalen trådte i kraft kunne man i Praha-avisene utelukkende lese

om den enorme reisefrikken fra DDR, og det ble bare antydnet at «en gjensidig ordning sikkert vil komme om ikke allfor lenge».

Samtidig er det tegn som tyder på at øst-tyskernes reiselyst er avtatt etter at tsjekkerne begynte å praktisere nye tollbestemmelser, som resulterte i at det ikke lenger lønnet seg å kjøpe særlig efterspurte varer i Tsjekkoslovakia, som f. eks. smør, sengetøy eller kryssall.

Muligheten for å foreta gunstige innkjøp er i det hele tatt en viktig drivkraft bak den østlige reisefrikken. Både vareutvalg og prisnivå kan variere fra land til land. Ved å løse på reiserestriksjonene oppnår myndighetene bl. a. å ta brodden av den kjøpekraft som ikke kan absorberes innenfor landets grenser. Øst-tyskerne pleier å forsyne seg med matvarer i Polen — i første rekke smør og pølser — men også sigaretter, vodka og poppregede kler finner veien over grensen. Polakkenes interesse går i retning av øst-tyske TV-apparater, musikkinstrumenter, elektrisk utstyr og filmkameraer — eller med andre ord industri-fremstilte forbruks- og luksus-

artikler — som i Ost-Tyskland ligger på et relativt høyt nivå. En vesentlig hindring som turiststrømmen støter på, er den vanskelige hotellsituasjonen i de polske grenseområder. De polske reisebraer har av den grunn måttet innføre en månedens ventetid for grupperreiser fra Ost-Tyskland. For de fleste polske turister er på den annen side hotellprisene i DDR altfor høye.

Opphevelsen av de kompliserte reisebestemmelser i de vestlige øst-stater er tydeligvis en forløper for en generell «oppmykning» av grensene innen øst-blokk. Polen forhandler med Bulgaria, Ungarn og Romania om en friere turisttrafikk, og tilsvarende lettelsener planlegges også mellom andre sosialistiske land. Ungarn har f. eks. innført pass som automatisk er gyldige i fem år for reiser til «broderlandene» — med unntagelse av Sovjet-Unionen. Ost-blokkens lederstat holder seg i det hele tatt utenfor denne «kollektive» utvidelse av reisefriheten, uten at det er noen grunn til å anta at sovjetborgerne er mindre interesserte i utenlandsreiser enn f. eks. polakker eller ungare.

Arsakene til Moskvas spesielle forsiktighet kan bare gjettes — og det gjelder også andre unntagelser fra de nye reiseregler i øst. Da det nylig ble kunngjort at passvngen var gjeninnført for DDR-borgerne som ville reise inn i Polen mellom 18. og 20. mars, måtte man spørre seg hvorfor de ferske reisettelsener måtte oppheves nettopp mellom polakkenes skulle velge sin nye nasjonalfor-samlings. Kunne man mistenke de øst-tyske turister for å forsøke å påvirke valgresultatet?

Ei lers har den polske ledelse etter Gomulkas fall begynt å strekke seg lenger også når det gjelder reiser utenfor øst-blokk. For polakker som vil reise til et vestlig land — og også for alle andre øst-borgere — er de knappe delingene av hard valuta et nesten like stort problem som de byråkratiske hindringer som må overvinnes for å få den nødvendige utreiseattest.

En polsk turist som vil reise til Vesten uten privat innbydelse (som i praksis er en garanti for at utgiftene til utenlandsopphold er dekket), kan ifølge de siste bestemmelser kjøpe opptil 100 dollar i en polsk bank. Det anses som en vesentlig forbedring, og samtidig er det også tegn på at prosedyren omkring vest-reisene er blitt forenklet. Men en annen, generell begrensning står fremdeles ved makt — individuelle turistreiser til vestlige land er bare tillatt hvert tredje år.

Foreløbig er det lite som tyder på at øst-staterne har funnet frem til en felles linje når det gjelder reiser til Vesten. Mens Kadars Ungarn praktiserer en relativt liberal politikk, konkurrerer Husaks Tsjekkoslovakia med DDR om sistepllassen på dette område. Det er med andre ord langt frem til at «behovet for å krysse grensene» — for å sitere Polityka — er noenlunde dekket. Men ifølge den samme avis begynner man nu å bli kvitt følelsen av å være stengt inne bak sitt lands grenser. Og allerede det betyr meget.

Reiselettelsene som noen av de øst-européiske landene har gjen-nomført seg mellom har ført til en enorm reisevirksomhet. Her er øst-tyskere i kø ved en polsk grensestasjon. (AP)